

**" IUS EST ARS
BONI ET AEQUI "**

**"Právo je umenie dobrého
a spravodlivého"**

Celsus

Prierez medzinárodnými dokumentami, týkajúcimi sa nezávislosti súdnictva

(návrh znění kodexu pro chování soudců zpracovaný ve městě Bangalore v roce 2001 – tento byl přijat skupinou působící v oblasti soudnictví usilující o posílení etiky v soudnictví a podroben přezkumu na zasedání zástupců vysokých soudních orgánů u kulatého stolu, které se konalo v Peace Palace v Hágu 25.-26.listopadu 2002)

Preambule

VZHLEDEM K TOMU, ŽE Všeobecná deklarace lidských práv spatřuje základní princip v právu každého bez rozdílu na spravedlivé a veřejné slyšení před nezávislým a nestranným senátem, ve kterém se rozhoduje o právech a povinnostech a případně o obžalobě,

VZHLEDEM K TOMU, ŽE Mezinárodní úmluva o občanských a politických právech zaručuje rovnost před soudem a právo každého na to, aby bylo o trestních věcech či o žalobách týkajících se práv a povinností rozhodováno bez průtahů v rámci spravedlivého a veřejného jednání vedeného odborně způsobilým, nezávislým a nestranným senátem, jehož působnost je zakotvena v zákoně,

VZHLEDEM K TOMU, ŽE výše uvedené základní principy a práva se rovněž objevují či odrážejí v oblastních dokumentech týkajících se lidských práv, ve vnitrostátních ústavních a zákonných předpisech, v obyčejovém právu, v úmluvách o výkonu soudní praxe a jsou i součástí tradice výkonu soudní praxe,

VZHLEDEM K TOMU, ŽE význam odborně způsobilého, nezávislého a nestranného soudního orgánu pro ochranu lidských práv je ještě umocněn skutečností, že výkon všech dalších práv vždy v samém důsledku závisí na správném postupu ve správě soudnictví,

VZHLEDEM K TOMU, ŽE odborně způsobilý, nezávislý a nestranný soudní orgán je neméně významný pro zajištění výkonu funkce soudu v souladu s ústavností a zákonnými předpisy,

VZHLEDEM K TOMU, ŽE důvěra veřejnosti v systém soudnictví a v morální autoritu a etiku soudců má v dnešní demokratické společnosti zásadní důležitost,

VZHLEDEM K TOMU, ŽE je významné, aby soudci samostatně i společně přistupovali ke svému úřadu, jež je projevem důvěry veřejnosti, s úctou a vážností, a aby usilovali o posílení a udržení důvěry v systém soudnictví,

VZHLEDEM K TOMU, ŽE primární odpovědnost za zlepšování a udržování vysoké úrovně chování soudců nesou soudní orgány v jednotlivých zemích

A VZHLEDEM K TOMU, ŽE základních zásady OSN týkající se nezávislosti soudní moci mají zajistit a podporovat nezávislost soudních orgánů a vztahují se prvořadě na jednotlivé státy,

účelem NÁSLEDUJÍCÍCH ZÁSAD je stanovit normy pro etické chování soudců. Jsou koncipovány tak, aby sloužily soudcům a poskytly soudnictví rámec pro dohled nad chováním soudců. Zároveň je účelem těchto zásad pomoci představitelům výkonné a zákonodárné moci státu, právníkům a široké veřejnosti lépe porozumět systému soudnictví a poskytnout mu odpovídající podporu. Tyto zásady vycházejí z předpokladu, že soudci se v souvislosti se svým chováním zodpovídají příslušným orgánům, které jsou ustaveny k tomu, aby zajišťovaly úroveň soudnictví, a které jsou samy nezávislými a nestrannými orgány. Tyto mají působit jako doplňkový článek v systému, jejich účelem tedy není snižovat význam stávajících zákonných norem a závazných norem upravujících chování soudců.

Hodnota 1:

Nezávislost

Zásada:

Soudcovská nezávislost je předpokladem pro zajišťování zákonnosti a základního práva na spravedlivý proces. Soudce je tedy povinen podporovat soudcovskou nezávislost osobní i úřední a jít v tomto směru příkladem.

Aplikace:

1. Soudce je povinen vykonávat svoji funkci nezávisle, a to na základě vlastního zhodnocení skutečností a v souladu se svědomitým výkladem zákona. Je povinen nebrat ohled na žádné přímé či nepřímé vnější vlivy, podněty, tlaky, výhrůžky či zásahy, kterým by případně čelil ze strany jakékoli osoby jednající z jakéhokoli důvodu.
2. Soudce je povinen jednat ve věci, ve které rozhoduje, zcela nezávisle na společnosti obecně i na konkrétních stranách sporu.
3. Soudce je nejen povinen bránit se nežádoucím vzbábám na výkonnou a zákonodárnou složkou vlády i na jejich případné snahy o získání vlivu, ale musí rovněž jako takto nezávislý působit na objektivního pozorovatele.
4. Při výkonu soudcovských povinností je soudce povinen jednat nezávisle na svých spolupracovnících z resortu justice a rozhodovat ve věcech jemu svěřených nezávisle.
5. Soudce je povinen podporovat a posilovat kontrolu nad výkonem soudcovských povinností v zájmu udržení a posílení nezávislosti soudnictví co do jeho organizace a chodu.
6. Soudce je povinen dodržovat a podporovat požadavky kladené na vysokou úroveň chování soudců tak, aby se posilovala důvěra veřejnosti v soudnictví, která je nezbytným předpokladem pro udržení nezávislosti v tomto resortu.

Hodnota 2:

Nestrannost

Zásada:

Nestrannost je základním předpokladem pro výkon úřadu soudce. Vztahuje se nejen na rozhodnutí jako takové, ale i na postup rozhodování.

Aplikace:

1. Soudce je povinen plnit své soudcovské povinnosti bez toho, aby kohokoli upřednostňoval a bez zaujatosti a předsudků.
2. Soudce je povinen chovat se ve svém úřadě i mimo něj tak, aby si svým chováním udržel důvěru široké veřejnosti, právnické odborné veřejnosti a účastníků řízení v nestrannost soudce i soudnictví, a aby tuto jejich důvěru nadále posiloval.
3. Soudce je povinen postupovat v rámci možností tak, aby svým chováním omezil na minimum možnost, že dojde k situaci, kdy jej bude nutno z řízení ve věci či z rozhodování ve věci vyloučit.
4. Soudce nesmí v průběhu řízení či před jeho možným zahájením vědomě vyslovovat připomínky, u nichž by bylo možno důvodně očekávat, že ovlivní výsledek řízení nebo poškodí dojem spravedlivého řízení. Zároveň soudce nesmí veřejně ani jinak vznášet připomínky, které by mohly mít dopad na průběh spravedlivého procesu týkajícího se jakékoli osoby či věci.
5. Soudce je povinen odstoupit od věci, kterou není schopen rozhodovat nestranně nebo u které by mohl objektivní pozorovatel získat dojem, že soudce není schopen rozhodovat nestranně. Jedná se zejména o tyto případy:
 - soudce je skutečně zaujatý či předpojatý vzhledem k účastníku řízení či vzhledem k osobní znalosti skutečností, které jsou předmětem argumentace a dokazování ve věci
 - soudce v minulosti působil v rozhodované věci jako právník či vystupoval jako významný svědek
 - soudce či člen jeho rodiny má na výsledku věci ekonomický zájem

Vyloučení soudce nebude vyžadováno v případech, kdy ve věci nelze ustanovit jiný senát či kdy tomu brání naléhavé okolnosti a nečinnost by mohla vést k vážnému pochybení ve výkonu spravedlnosti.

Hodnota 3:

Bezúhonnost a poctivost

Zásada:

Bezúhonnost je základním předpokladem pro náležitý výkon funkce soudce.

Aplikace:

1. Soudce je povinen chovat se v souladu s výše uvedenými požadavky na jeho přístup a tímto způsobem působit i na objektivního pozorovatele.
2. Chování a přístup soudce musí zabezpečovat veřejnost o tom, že má důvod věřit v bezúhonnost soudců. Nejde jen o to, aby bylo spravedlnosti učiněno zadost, ale rovněž o to, aby se soudnictví tímto způsobem jevílo i veřejnosti.

Hodnota 4:

Slušný a vhodný přístup

Zásada:

Slušný a vhodný přístup soudce, který soudce prezentuje i vůči okolí, je základním předpokladem pro výkon veškerých činností soudce.

Aplikace:

1. Soudce je povinen se v rámci plnění veškerých svých činností zdržet jakéhokoli neslušného či nevhodného chování či takových projevů.
2. Soudce je neustále sledován ze strany veřejnosti a jako takový musí svobodně a ochotně přijmout určitá omezení týkající se jeho soukromého života, která by se běžnému občanovi mohla jevit jako přítěž. Konkrétně je soudce povinen chovat se způsobem odpovídajícím důstojnosti jeho funkce.
3. V osobním kontaktu s osobami vykonávajícími právnícké povolání, které pravidelně působí při příslušném soudu, je soudce povinen vyhýbat se situacím, které by mohly důvodně vést k podezření, že soudce nejedná nezaujatě a nestranně.
4. Soudce se nesmí podílet na rozhodování ve věci, ve které je účastníkem řízení či osobou s věcí jakkoli spojenou člen soudcovy rodiny.
5. Soudce nesmí dovolit osobě vykonávající právnícké povolání využívat soudcovu bydliště k přijímání klientů či dalších právníků.
6. Soudce stejně jako jiný občan požívá svobody projevu, víry, sdružování a shromažďování, nicméně při výkonu těchto svých práv je soudce povinen se vždy chovat tak, aby nepoškodil důstojnost funkce soudce a chránil nestrannost a nezávislost soudnictví.
7. Soudce je povinen pořizovat si informace o souvislostech svých osobních finančních zájmů a o takových zájmech osob, v jejichž prospěch by mohl soudce jednat a v přiměřené míře je rovněž povinen snažit se pořizovat informace o finančních zájmech své rodiny.
8. Soudce nesmí dovolit, aby jeho rodina či společenské a jiné vztahy nevhodně ovlivňovaly jeho postup ve výkonu funkce soudce a jeho úsudek.
9. Soudce nesmí využívat či propůjčovat prestiž svého soudcovského úřadu k naplňování svých soukromých zájmů, soukromých zájmů soudcovy rodiny nebo kohokoli jiného, ani nesmí sám vytvářet či nechat jiné vytvářet dojem, že někdo má zvláštní postavení způsobilé k tomu, aby nevhodně ovlivňoval soudce při výkonu jeho soudcovských povinností.
10. Soudce nesmí k jinému účelu než je plnění soudcovských povinností využít ani odtajnit důvěrné informace, se kterými se seznámil při výkonu funkce soudce.
11. V rámci náležitého plnění soudcovských povinností je soudce oprávněn:
 - psát, přednášet, vyučovat a podílet se na činnostech souvisejících s právníckým oborem, právním systémem, správou soudnictví či souvisejícími záležitostmi
 - předstoupit před úřední orgán při veřejném slyšení týkajícím se záležitostí práva, právního systému, správy soudnictví či souvisejících otázek
 - zastávat funkci člena úředního orgánu nebo jiné vládní komise, výboru či poradního orgánu, pokud takové členství nepoškozuje představu o nestrannosti a politické neangažovanosti soudce
 - zapojovat se do dalších činností, pokud tyto nepoškozuji důstojnost soudcovského úřadu a nijak nezasahují do výkonu soudcovských povinností
12. Soudce nesmí vykonávat po dobu trvání jeho soudcovské funkce praxi v právníckém oboru.
13. Soudce je oprávněn založit unii soudců či do takové unie vstoupit a může se angažovat i v jiné organizaci, která zastupuje zájmy soudců.
14. Soudce a členové jeho rodiny nesmějí požadovat ani přijímat dary, plnění, půjčky či jiné nabídky v souvislosti s něčím, co soudce vykonával, má vykonat nebo naopak nemá vykonat v rámci plnění svých soudcovských povinností.
15. Soudce nesmí vědomě umožnit zaměstnancům soudu a osobám, na které má soudce vliv, které mu jsou podřízeny nebo nad kterými vykonává dohled, aby požadovaly či přijímaly dary, plnění, půjčky či jiné nabídky v souvislosti s něčím, co tyto osoby vykonaly, mají vykonat nebo naopak nemají vykonat v rámci plnění svých povinností a v rámci výkonu své funkce.
16. V souladu se zákonem a dalšími požadavky plynoucími z právních předpisů v oblasti práva na informace může soudce přijmout pozornost, ocenění nebo plnění v rámci události, při které je zajištěno, že takový dárek, ocenění nebo plnění nemůže být důvodně považováno za nástroj sloužící k ovlivnění soudce při výkonu jeho soudcovských povinností, a ani nemůže jinak vést k podezření o nedostatku nestrannosti.